Kína a világban, a világ Kínában

PANORÁMA

2011 • III • (összevont 10., tematikus szám a kínai kultúráról)

Tartalom

Konfuciánus bölcsességek

A lehetetlenség dacára sem adja fel erőfeszítéseit Konfuciusz — 1

Kínai közmondás

A stratégia kidolgozása a parancsnoki sátorban — 3
Mi az a xiangqi? 4
Felkészülés az esős napra — 5
Hogyan lehet csoportosítani a kínai ünnepeket? 6
A gém és a kagyló harcából a halász húz hasznot — 7
Mi a szoláris és a lunáris naptár? 8
Könyvet felütni mindig jó — 9
Milyen filozófiai háttere van az egészségvédelemről vallott taoista gondolatoknak? 10
Nem érte balszerencse Szei apót, amikor elveszítette lovát — 11
Nehéz megtanulni a kínai írásjegyeket? 12
Ye Gong kedveli a sárkányokat — 13
Melyek a régi kínai építészet alapvető jellemzői? 14
Fejszével fitogtatja a szakértelmét Lu Ban ácsmester előtt — 15
Mikor kezdett kialakulni a hagyományos kínai opera formája? 16
Árnyék és szél után kapdos — 17
Mi a majiang? 18
Kényszerűségből aláírt megalázó szerződés a városfal alatt — 19
Hány nyelvcsalád van ma Kínában? 20
A szilvában bízó szomjas ember — 21
Mik a régi kínai kertépítészet jellegzetességei? 22

Klasszikus mese

A pillangó meséje — 23

Impresszum

Főszerkesztő: Wang Xuejun
Főszerkesztő-helyettes: An Xin
Felelős szerkesztő: Zhang Hui
Laptervező: Jia Yanfeng
Munkatársak: Liu Jiaqing Cao Huiqing Qin Liang
Ma Xiaolu Zhao Zhengyu

Kínai közmondás

Egyszer így, másszor úgy — 25

Mit lehet tudni a hagyományos kínai operában használt hangszerekről? 26

Tigristől lopott tekintélyt a róka — 27

Miért hasznos, ha valaki kínai kalligráfiával foglalkozik? 28

Járjatok külön utakon — 29

Milyen italokat ad a kínai vendéglátó vendégeinek egy hivatalos étkezésen? 30

A hatalmasság színlelése — 31

Hogyan isznak alkoholt a kínaiak? 32

A Föld legtávolabbi sarka — 33

Aki a bevésett helyen keresi a kardot — 35

Milyen jellegzetességei vannak a szerepköröknek a hagyományos kínai operában? 36

Xiao He utasításait Cao Can követi — 37

Mi a kínai írásjegyek hatféle szerkezeti típusa? 38

Klasszikus mese

Jingwei madár tölti a tengert — 39

Milyen jellegzetességei vannak a siheyuanoknak? 40

Kínai közmondás

Két szólás a gyanakvásról és félelemről — 41

Hogyan alakult a majiang története? 42

Klasszikus mese

A Fehér kígyó története — 43

A Kínai Nemzetközi Rádió Magyar Szekciója

http://hungarian.cri.cn

E-mail:hun@cri.com.cn

Telefon:86-10-68892096

A lehetetlenség dacára sem adja fel erőfeszítéseit Konfuciusz

Egyszer Konfuciusz és tanítványai kénytelenek voltak Chen fejedelemség és Cai fejedelemség ① határán vesztegelni. Konfuciusz tudta, hogy tanítványai emiatt csalódottak, hiszen rendkívül nehéz helyzetbe kerültek. Ekkor gyűlésre hívta össze őket, hogy megbeszéljék az előttük álló kérdéseket. Az ülésen Konfuciusz felidézte a *Dalok könyvé*ben megörökített egyik állítást, amely szerint „nem helyes, ha olyan állat szaladgál a mezőn, amely se nem orrszarvú, se nem tigris”. „Vajon hibásak a tanításaim? Vajon mi okozott ilyen nehézségeket nekünk?” - tette fel a kérdést.

Zilu mesterének beszédét véleményezve elsőként szólt: „Talán még nem vagyunk eléggé jóindulatúak és segítőkészek. Emiatt nem hisznek nekünk, és nem akarják megengedni, hogy átutazzunk a területükön”.

Konfuciusz Zilu tanítványának felszólalásával kapcsolatban megjegyezte: „Ha mindez igaz volna, hogyan lehetséges, hogy Boyi ② és Shuqi ③ testvérek éhen haltak a Shouyang-hegyen? Miért vették ki Bigan szívét?”

Zigong tanítvány mesterét követve így szólalt fel: „Talán egyelőre még nem fogadhatók el a mester tanításai a világ számára. Mester, talán egy kicsit változtatnia kell az álláspontján?”

Konfuciusz ezeket mondta Zigongnak: „Zigong, a jó paraszt jól műveli a földet, de nem biztosíthatja a bő termést. Egy kiváló mester nagy ügyességgel, technikával és tudással rendelkezik, ennek ellenére mégsem biztos, hogy mindenki elégedett termékeivel. Egy nemes ember alkothat bölcs tanításokat, de nem ígérheti meg, hogy elfogadják a tanait. Zigong, milyen szűk a te látóköröd!”

Ekkor Zigong szégyenkezve leült. Utána Yanhui állt fel és megjegyezte: „Tanítómesterünk tanai rendkívül mélyek, az emberek egyelőre elutasítják. Ennek ellenére mesterünk tovább fáradozik tanainak népszerűsítésén. Nem baj, hogy elutasítják a tanait, hiszen ezáltal kiderült, hogy tanítómesterünk olyan nemes ember, aki nem könyörög, hogy fogadják el tanait. Nincs semmi szégyellnivaló a tanításaival kapcsolatban. A kiváló ideológia elutasítása éppen az ország uralkodóinak szégyene. Nem baj, ha elutasítják a mester tanait. Az álláspontjainak elvetése azt is bizonyítja, hogy a mester nem olyan nemes ember, aki enged másoknak nézeteit illetően.”

Miután meghallgatta Yanhuit, Konfuciusz mosolyogva leszögezte: „Valóban így van ez. Milyen helyes a véleményed! Én is tudom, hogy nehéz megvalósítani

a tanításaimat és álláspontomat. De nem mondhatok le tanításaimról és álláspontomról!”

Az „Ég és az ember összhangja az etikával” felfogás megtörte azt a régi koncepciót, amely szerint az Ég (az Égisten) uralja az egész mindenséget, a világegyetemet. Noha az „Ég és az ember összhangja az etikával” felfogás elismeri, hogy az Ég kizárólagos uralkodó az emberi világban, de arra is rámutat, hogy az Ég nem kizárólagos döntő erő, az ember etikus viselkedéssel és tettekkel meghathatja az Eget, s így fontos hatást gyakorol az Égre. A konfucianizmus hívei megőrzik és továbbfejlesztik ezt az elméletet. Ez a felfogás hat az utódakra az etikára épülő és a jóindolatú kormányzás vonatkozásában.

Megjegyzés:

① Chen és Cai két kis fejedelemség volt a Tavasz és Ősz korszakában. Egyszer Konfuciusz az erős Chu államban kívánta népszerűsíteni tanításait. Útban Chu állam felé, át kellett utazniuk a két kis fejedelemség területén. De ott a közös határon visszatartották Konfuciuszt és tanítványait, mert attól féltek, hogy Konfuciusz és tanítványai segítségével még erősebb lesz Chu állam, és még jobban fenyegetheti őket.

② A Shang-dinasztia (i. e. 1600 – i. e. 1046) korában a Gu Zhu állam uralkodója, Zi Zhao kisebbik fiát, Shuqit jelölte ki örököséül. Az édesapja halála után azonban Shuqi nem kívánt trónra lépni, hanem bátyjának, Boyinak akarta átengedni a trónt. Boyi nemcsak nem fogadta el öccse ajánlatát, hanem Zhou államba ment. Shuqi sem lépett trónra, ő is Zhou államba érkezett. Ezután Zhou állam megsemmisítette a Shang-dinasztiát. Boyi és Shuqi elutasította, hogy a Zhu állam élelmiszeréből egyen, ezért éhen haltak a Shouyang-hegyen.

③ Bigan (i. e. 1092 – i. e. 1029) az ókori Kína azon tisztviselőinek egyike volt, akik mindig hívek maradtak uralkodójukhoz. Odaadással szolgálta a Shang-dinasztia utolsó két császárát, Di Yit és Di Xint, és segített nekik a kormányzásban. Ennek ellenére végül a kegyetlen Di Xin (Shang Zhou) császár és egyik ágyasa szívét kivéve kivégezte Bigant.

A stratégia kidolgozása a parancsnoki sátorban

A *Történelmi feljegyzések* című könyvben, Kína első nagy történelmi művében megörökítették, hogy a Nyugati Han-dinasztia (i. e. 206 – i. sz. 25) elején Luoyang városban egy nagyszabású ünnepélyén Han Gaozu, a Han-dinasztia alapító császára borivás után egy kérdést tett fel embereinek: „Mivel lehet magyarázni győzelmeimet és Xiang Yu vereségeit?” Gao Qi és Wang Ling megállapította, hogy Han Gaozu tehetséges tábornokokat küld a városok és a stratégiai fontosságú helyek lerohanására. Ezenkívül előléptetéssel, érdemrendekkel vagy valamilyen címekkel tüntette ki azokat az embereit, akik nagy érdemeket szereztek az országnak. Ezért nagyon szívesen állt mindenki Han Gaozu szolgálatába. Xiang Yu éppen ellenkezőleg, még kiváló embereit sem alkalmazta, nem tüntette ki érdemeikért őket. Sőt még gyanúba is keverte őket. Ezért vereséget szenvedett a Liu Banggal, azaz Hang Gaozuval folytatott háborúkban.

Han Gaozu császár meghallgatta Gao Qit és Wang Linget, s úgy vélte, hogy érveik elfogadhatók, s le is szögezte: győzelmeinek legjelentősebb oka az volt, hogy ésszerűen alkalmazta kiváló embereit. Ekkor elismeréssel megemlítette Zhang Liang (i. e. 250 – i. e. 186) kiváló minisztert és tanácsadót. Egyebek között ezt mondta róla: Zhang Liang sátrában dolgozta ki a hadicseleket, amelyek alkalmazásával a tőle ezer li, azaz körülbelül ötszáz kilométerre folytatott harcokat is meg tudta nyerni. Ebből kiderült, hogy Zhang

Liang eszének jó használatával, kiváló ötletekkel és csodálatos cselek szövésével irányította csapatait, s így nyerte meg a háborúkat. Ennek alapján született a „stratégia kidolgozása a parancsnoki sátorban” közmondás. Eredeti jelentése az, hogy átfogó taktikát és stratégiát készítenek a katonai vezetők sátrában. Az emberek ezzel a közmondással élve elsősorban olyan katonai vezetőket ábrázolnak, akik a hátországban készítik el a haditerveket, és fontos döntéseket hoznak. Ma a közmondást inkább olyan katonai vezetőkre alkalmazzák, akik rendkívül okosan, ésszerűen tudják alkalmazni a katonai csapatokat és irányítani a harcokat.

KÉRDÉS-FELELET A KÍNAI KULTÚRÁRÓL

Mi az a xiangqi?

A xiangqi klasszikus kínai táblás játék, gyakran nevezik „kínai sakk”, illetve angol nyelvterületen „elefántsakk” néven is. A xiangqit olyan vonalas táblán játsszák, amelyen 9 függőlegesen elhelyezkedő sor, azaz oszlop és 10 vízszintes sor látható. A rájuk festett kínai írásjegyekkel megkülönböztetett bábukat a vonalak metszéspontjaira kell elhelyezni, akárcsak a weiqi, azaz Magyarországon ismertebb nevén a go esetén. Két, egymással szemben elhelyezkedő oldal van — a vörös, ez lép először, és a fekete. A tábla közepén üres vízszintes rész található, amely a két csapat közötti folyót jelképezi. Mindkét játékosnak van egy palotája, amely háromszor három vonalból, azaz összesen kilenc metszéspontból áll. A két palota a tábla aljának és tetejének középen helyezkedik el, és egy-egy X jel is könnyen láthatóvá teszi őket. Mindkét játékosnak 16 bábuja van, amelyek vörösek vagy feketék, attól függően, hogy a tábla melyik felén helyezkednek el. A játékosoknak a következő bábuik vannak (a bábuk elnevezése a két szín esetében kínaiul többnyire eltér egymástól): egy király (amelynek kínaiul a fekete oldalon „tábornok”, a vörös oldalon „marsall” vagy „király” a neve), két testőr (fekete oldalon „úriember”, vörös oldalon „hivatalnok” a kínai neve), két miniszter (a vörös oldalon), illetve elefánt (a fekete oldalon), két huszár (fekete és vörös oldalon egyaránt „ló” a kínai neve), két bástya (fekete és vörös oldalon egyaránt „szekér” a kínai neve), két ágyú (fekete oldalon „katapult”, vörös oldalon „ágyú” a kínai neve) és öt gyalog (fekete oldalon „gyalogos”, vörös oldalon „katona” a neve). A csata párhuzamosan a tábla egész területén folyhat, a támadó és védekező jellegű játék pedig rendkívül könnyen követhető a xiangqiban, ezért általában véve nagyobb népszerűségnek örvend a kínai emberek körében minden más táblás játéknál.

FELKÉSZÜLÉS AZ ESŐS NAPRA

【解释】：绸缪：紧密缠缚。天还没有下雨，先把门窗绑牢。比喻事先做好准备工作。

【出自】：《诗经·豳风·鸱鸮》：“迨天之未阴雨，彻彼桑土，绸缪牖户。”

【示例】：那是不关我教习的事，在乎你们自己~的。◎清·无名氏《宦海统新记》第四回

A *Dalok könyve* (Si King) című antológiában írtak szerint a Zhou-dinasztia alapító császára, Zhou Wuwang (i. e. 1087 – i. e. 1043) miután megdöntötte az időszámításunk kezdete előtti 1600-1046 között fennállt Shang-dinasztiát, három emberét, Guan Shut, Cai Shut és Huo Shut küldte a Shang-dinasztia fővárosának környékére, hogy ellenőrzése alatt tarthassa a megdöntött dinasztia befolyásos embereit. A történelem során később ők „a három ellenőr” néven lettek ismertek. Miután a dinasztia alapítója meghalt, gyermeke, Cheng Wang vette át apjának császári trónját, viszont nagybátyja, Zhou Gong gyámkodott a még gyermek császár fölött, és ezzel Zhou Gong kezébe került az ország vezetése. Ez elégedetlenséget váltott ki a három ellenőrből. Hogy ennek elejét vegye, Zhou Gong eltávozott a fővárosból, és Luo Yi városban telepedett le. Később a három ellenőr a megdöntött Shang-dinasztia Shang Zhouwang császárának fiával, Wu Genggel szövetkezve lázadást indított az új uralkodóház ellen. Zhou Gong ekkor a császár parancsára hadjáratot indított és leverte a három ellenőr lázadását. Ezután egy versében azt írta, hogy „az esőzés előtt, a napos időben kell megjavítani a rossz házat, annak ablakait és ajtóit”. Ha felkészültek vagyunk, akkor az intrikusok nem egykönnyen mernek a császári ház ellen fordulni. Zhou Gong figyelmeztető versét abban a reményben írta, hogy Cheng Wang császár időben

meghozza a szükséges intézkedéseket az esetleges összeesküvések megelőzésére. Cheng Wang császár szomorúan olvasta a verset, de nem hibáztatta a vers szerzőjét.

A vers a ház, az ablak és az ajtó javítását a várható eseményre történő felkészüléshez hasonlítja. Ebből eredt a „felkészülés az esős napra” szólás, amely annyit tesz, hogy időben fel kell készülni az esetleges eseményre és a feladatok ellátására.

KÉRDÉS-FELELET A KÍNAI KULTÚRÁRÓL

Hogyan lehet csoportosítani a kínai ünnepeket?

A kínai ünnepeket az alábbi négy csoportba lehet sorolni:

1. Történelmi események vagy történelmi személyiségek tiszteletére rendezett ünnepek. Ilyen például a sárkánycsónak ünnep és a kínai halottak napja (azaz „a tiszta fény ünnepe”, de ismert „a sírhelyek megtisztításának napja” néven is).
2. Mítoszokhoz és legendákhoz kapcsolódó ünnepek. Ilyen például a sárkányünnep (szó szerint „tavaszi sárkányünnep”, amely „amikor a sárkány felemeli a fejét” néven is ismert) és a kínai Valentin-nap, a dupla hetes ünnep, avagy qixi ünnep.
3. Az évről évre hagyományozódott ünnepek, amelyek eredetileg az ősök és az istenek tiszteletének rituáléiból fejlődtek ki. Ilyen például a laba ünnep a tizenkettedik holdhónap nyolcadik napján.
4. Év végi ünnepek, amelyek búcsúztatják az óévet, illetve év eleji ünnepek, amelyek üdvözlik az új esztendőt. Ilyenek például a kínai szilveszter, a holdnaptár szerinti óév utolsó éjszakája, a chuxi és a tavaszünnep, a chunjie.

A gém és a kagyló harcából a halász húz hasznot

鹬蚌相争

Az időszámításunk előtti 5. és 3. század között a Hadakozó Fejedelemségek korában lezajlott politikai, gazdasági és társadalmi eseményeket *A Hadakozó Fejedelemségek Stratégiái* című könyvben jegyezték le. Wei Wang, Zhao állam királya hadra készült a Yan királyság ellen. Egy Su Dai nevű stratéga felkereste Wei Wangot, hogy lebeszélje a háborúról. Mielőtt elkezdte volna érvelését, egy úti élményéről számolt be az uralkodónak: „Mielőtt ideérkeztem volna, a Yi-folyó partján láttam egy hatalmas kagylót, amint két héját szélesre tárva napozott. Ekkor hirtelen lecsapott rá egy gém és megpróbálta hosszú csőrével kicsípni a kagyló húsát. A kagyló azonban azon nyomban összezárta héját, keményen szórítva a gém csőrét. Így kellemetlen helyzet alakult ki: egyik fél sem tudta legyőzni a másikat, viszont elengedni sem tudták egymást. Hosszú kínlódás után a gém azt mondta a kagylónak: >>Ha nem engedsz, és ha sem ma, sem holnap nem esik eső, akkor a világon egy döglött kagylóval több lesz.<< Erre a kagyló azt felelte: >>Ha ma sem engedlek el, sem pedig holnap, akkor a világon egy döglött gémmel lesz több.<< És tovább birkóztak egymással. Eközben arra ment egy öreg halász, mindkettőjüket zsákmányul ejtette, s betette őket a tarisznyájába."

Története végén Su Dai így foglalta össze a lényeget Wei Wang Zhao király számára: „Ha Felséged megtámadná Yan királyságot, s kitör a háború a két szomszédos állam

között, kölcsönösen legyengítenék egymást, miközben Qin állam, a nevető harmadik, mint az öreg halász, hasznot húzna a háborúságból. A király hallgatott Su Dai szavára, és letett arról, hogy megtámadja Yan királyságot.

Ehhez hasonló az a másik kínai közmondás, hogy „miközben az imádkozó sáska a kabócát cserkészi be, a fogoly éppen az ő megfogására készül." Egy nap az imádkozó sáska a faágon lesi a vessző végén vígan éneklő kabocát, figyelmét teljesen leköti jövendő zsákmánya és nem is sejti, hogy a háta mögött a fogoly éppen az ő megfogására készül.

Ez a közmondás arra hívja fel az emberek figyelmét, hogy ne emberbarátai kárán keresse a saját hasznát, mert könnyen előfordulhat, hogy amin éppen nyerészkedni készül, az nem más, mint csalétek – az ő odacsalogatására.

KÉRDÉS-FELELET A KÍNAI KULTÚRÁRÓL

Mi a szoláris és a lunáris naptár?

A kínai emberek az ősidőktől számítva már több mint száz típusú naptárt alkalmaztak. A leginkább elterjedt ezek közül a yang li és a yin li.

Az első a szoláris vagy Gergely-naptár, amelyet ma már számos országban, így Kínában is használnak.

Magyarul a yin li azt jelenti, hogy „lunáris vagy mezőgazdasági naptár". Kínában ezt már a Xia-dinasztia idejétől, azaz 3-4 ezer év óta használják. A yin li tulajdonképpen szoláris és lunáris elemeknek a keveréke. A hold keringési idejének hossza számít benne egy hónapnak. A 354 napos év 12 hónapból, a 384 napos szökőév pedig 13 hónapból áll. Az ősi Kínában az évet 24 szoláris szakaszra osztották, amelyek mindegyikét három éghajlati jel jellemezte. Ezek az időszakok közvetlen kapcsolatban állnak a paraszti munkákkal, és több évezredes megfigyeléseken, tapasztalatokon alapulnak. Kínában számos hagyományos ünnep idejét a lunáris naptár alapján számítják ki.

Könyvet felütni mindig jó

A *Sheng Shui Yan Tan Lu* című krónika szerint a Song-dinasztia (960–1279) kezdetén uralkodott Song Taizong császár egy enciklopédia szerkesztésével bízta meg Li Fang nevű miniszterét több más tisztviselővel és tudóssal együtt. A könyvbe több mint 1600 klasszikus műfajból válogattak szemelvényeket. Egy rendkívül értékes enciklopédia született, mely 55 további részre bontható és 1000 kötetből áll. Címe *Tai Ping Zong Lei*. Song Taizong császár naponta legalább 2-3 kötetet olvasott belőle, azt tervezte, hogy egy év alatt elolvassa az egész enciklopédiát. Voltak, akik figyelmeztették a császárt, hogy olvasson kevesebbet. Ne olvasson minden áron akkor is, amikor rengeteg az intéznivalója, mert árthat az egészségének.

„Szeretek olvasni, boldogságot, örömet merítek belőle. Az olvasás kétségkívül hasznos. Nem érzem fáradtnak magam, ki kell tartanom a tanulás mellett” – hangzott a császár válasza az intő szavakra, és továbbra is elolvasott naponta három kötetet. Ha egy nap kimaradt az olvasás, később mindig szakított időt és energiát a lemaradás bepótlására. Kíséretének folyton azt ismételte, hogy „mindig jót hoz, ha kinyitunk egy könyvet”. Mivel nagy tudással rendelkezett, a császár jól intézte az állam ügyeit, példáját követve a miniszterek és más tisztviselők is

szorgalmasan olvastak. Voltak olyanok, akik kevésbé szerették ezt a tevékenységet, de a császár hatására ők is hozzáláttak tanulmányozni a klasszikus műveket. Ezen történet alapján született meg a „könyvet felütni mindig jó” vagy „minden könyvet szüret követ” mondás. Jelentése az, hogy mindig tanulhatunk valamit, ha könyvet olvasunk. A mondás arra buzdítja az embereket, hogy olvassanak és gazdagítsák tudásukat.

KÉRDÉS-FELELET A KÍNAI KULTÚRÁRÓL

Milyen filozófiai háttere van az egészségvédelemről vallott taoista gondolatoknak?

Szűkebben vett értelemben a taoista egészségvédelem a test és a lélek harmonikus állapotát szeretné megteremteni, ennek segítségével ugyanis mindenki számára elérhetővé válik a hosszú élet. De tágabb értelemben az életről vallott taoista felfogás, a halhatatlanságról szóló elméletük, valamint a halhatatlanság elérése érdekében alkalmazott technikák határozzák meg a taoista egészségvédelmet. Az egész gondolatrendszer a taoista kozmológián alapul. A taoista elképzelések szerint a tao volt felelős a világmindenség és az emberek teremtéséért, az emberek pedig akkor tudják elérni az ideális egészségi állapotot, ha engedelmeskednek a tao törvényeinek, és fenntartják a természettel a harmonikus egységet.

Az életerő táplálásának gyűjteménye című mű szerint az életerő táplálása során kulcsfontosságú mozzanat a szellemi nyugalom elérése, az életerő megőrzése és a test megfelelő táplálása. Egy másik népszerű taoista mű, a *Leghatalmasabb béke szent könyve* című munka szerint mindenki számára az a legfontosabb, hogy a szellemi nyugalomra összpontosítson, gondosan megőrizze életerejét, és tisztelje az isteneket.

Nem érte balszerencse Szei apót, amikor elveszítette lovát

Egy mai kínai közmondás így szól: nem érte balszerencse Szei apót, amikor elveszítette lovát.
Az időszámítás előtti 2. században, a Nyugati Han-dinasztiában íródott a *Huai Nan Zi* című könyv. Ebben olvashatjuk a következő feljegyzést.
Valahol a kínai nagy fal tövében élt valamikor egy Szei apó nevű öreg ember. Egy napon elveszett a lova. Szomszédai eljöttek hozzá, hogy kifejezzék részvétüket, hiszen egy paraszt számára nagy vagyont jelentett egy ló. Szei apó azonban nem búsult, hanem azt mondta: Én bizony nem vagyok szomorú, ki tudja, lehet, hogy ebből még valami jó származik. Ezeket a furcsa szavakat hallva a szomszédság nevetve szétoszlott. Ám hogy, hogy nem, néhány hónap múlva az elveszett ló visszajött, ráadásul magával hozott egy gyönyörű paripát. Erre a szomszédok megint átmentek hozzá, ezúttal azért, hogy kifejezzék örömüket. Meglepetésükre Szei apó most azt mondta: Ki tudja, lehet, hogy ez rosszat hoz nekem. A szomszédok értetlenül mentek haza. Ám Szei apónak igaza lett. Fia nagyon megkedvelte az újonnan érkezett paripát, és mindennap kivágtatott vele a mezőre. Egy óvatlan pillanatban azonban felbukott a lova, ő pedig egész életére megsántult. A szomszédok megint átjöttek, ez alkalommal ismét részvétüket kifejezni. De Szei apó nyugodt lélekkel úgy nyilatkozott: nem éppen balszerencse, hogy a fiam ezentúl sántít. És valóban, nem sokkal később, háború tört ki. A helybeli fiatalokat mind besorozták katonának, kivéve Szei apó sánta fiát. A fiú otthon maradt szántott-vetett apjával. Aztán amikor vége lett a háborúnak, alig jöttek haza néhányan a falubeli fiatal katonák közül. Szei apó elégedetten

élte le hátralevő éveit sánta fia társaságában, és mondogatta: Lám, a balszerencse, a rossz, ami az embert éri, ismét jóra fordulhat. A későbbiekben ezt a filozófikus történetet foglalták össze azzal, hogy „nem érte balszerencse Szei apót, amikor elveszítette lovát”. A mai kínai emberek is ezzel a mondattal szokták vigasztalni bajba jutott barátjukat. Ez a történet a jó és a rossz dolgok közötti dialektikus viszonyt tárja fel. Attól függően, hogyan fogadjuk ezeket, merőben más-más eredményt kapunk. Ha ügyesen, a fejlődés irányába tereljük a velünk történt kellemetlen dolgokat, sok esetben szerencsés lesz a vég – és fordítva. Ezzel kapcsolatban van egy másik kínai közmondás is: A szerencse a balszerencséből származik, a balszerencsét viszont sokszor a jó szerencse hozza.

KÉRDÉS-FELELET A KÍNAI KULTÚRÁRÓL

Nehéz megtanulni a kínai írásjegyeket?

A kínai írásjegyek nem alkotnak ábécét, ahogy az a nyugati nyelvek esetében megszokott. Minden egyes kínai írásjegy külön szót alkot, és a kínai írásjegyek a szó jelentését, valamint a hangalakját is jelölik. A külföldiek számára a kínai írás elsajátítása nem egyszerű feladat, hosszas, türelmes gyakorlás után lehet csak az alapokat is megismerni. Az angol nyelvben 26, a magyarban 44 betű van. A magyar anyanyelvűek sok tízezer szót le tudnak írni viszonylag kis erőfeszítéssel. A kínai nyelvben ezzel szemben minden írásjegyet külön-külön kell memorizálni.

A kínai nyelvet tanulók gyakran kíváncsiak rá, hogy hány kínai írásjegyet kell ahhoz ismerniük, hogy képesek legyenek kínai nyelven olvasni, természetesen nem a klasszikus irodalmi alkotásokat, hanem a mindennapi szövegeket. Különböző becslések vannak erre, amelyek 3 ezer és 5 ezer között ingadoznak. A statisztikai adatok azt mutatják, hogy a létező 50-60 ezer kínai írásjegy túlnyomó része nem használatos a mindennapokban.

Ye Gong kedveli a sárkányokat

葉公好龙

叶公好龙是一句成语。讲述了叶公爱龙成癖。被天上的真龙知道后，便从天上下降到叶公家里。叶公一看是真龙，吓得转身就跑。好像掉了魂似的。比喻表面上爱好某事物实际上并不真爱好。含贬义。

Liu Xiangnak, a Nyugati Han-dinasztia (i. e. 206 – i. sz. 25) egyik neves írástudójának a *Xinxu zashi* című könyvében maradt fenn, hogy egyszer egy bölcs ember, név szerint Zizhang, Konfuciusz tanítványa látogatóba utazott Lu Aigonghoz, Lu állam uralkodójához. Már 7 napja megérkezett, de a házigazda, Lu Aigong még nem fogadta Zizhangot. Ekkor Zizhang kíséretének egyik tagja odament Lu Aigonghoz, és továbbította neki Zizhang üzenetét: „Mások elbeszélése alapján úgy tudtam, hogy az uralkodó szereti a bölcseket. Ezért éjt nappallá téve, erős szélben és nagy hóban siettem ide. Ámde már elmúlt hét nap, és az uralkodó eddig még nem törődött velem. Szerintem az uralkodó úgy szereti a bölcseket, mint Ye Gong a sárkányokat.

Ye Gong Chu állam katonai vezetője és politikusa volt a Tavasz és az Ősz korszakának (i. e. 770 – i. e. 476) végén. A mondák szerint Ye Gong annyira szerette a sárkányokat, hogy a ruhák díszítésére, az általa használt ivóedényeken, a lakóházak ereszein, falain, mennyezetén, gerendáin és pillérein egyaránt különböző sárkánydíszítéseket alkalmazott. Egyszer egy igazi égi élő sárkány megtudta, hogy Ye Gong ennyire szereti a sárkányokat, ezért leszállt Ye Gong házához. Az égi sárkány az ablakon át benézett a házba, farkát pedig a ház dísztermébe nyújtotta be. Miután meggyőződött róla, hogy ez egy igazi sárkány, a házigazda, Ye Gong rettentően megijedt, elsápadt, majd pánikba esett. Ebből kiderült, hogy Ye Gong nem az igazi sárkányokat szerette, csak a sárkányok képmásait kedvelte.

Mindezt megüzente Zizhang az uralkodónak, és még azt is, hogy úgy hallotta, az uralkodó szereti a kiváló gondolkodókat, ezért sietett messziről ide. De már hét nap telt el, és egyszer sem találkoztak. Zizhang azt is üzente, hogy az uralkodó csak a magukat kiválónak, bölcsnek tettető embereket szereti, ezért elnézést kér a zavarásért, és mindjárt eltávozok az udvarból.

Ennek a regényes történetnek az alapján született az a közmondás, hogy „Ye Gong kedveli a sárkányokat". A közmondás azt jeleneti, hogy valaki csak szavakban szeret valamit, a valóságban azonban nem, azaz szavai nem egyeznek meg tetteivel. Azóta is gyakran idézik ezt a közmondást a kétszínű emberek kigúnyolására.

Magyarul nagyjából a „vizet prédikál és bort iszik" szólásnak felel meg.

KÉRDÉS-FELELET A KÍNAI KULTÚRÁRÓL

Melyek a régi kínai építészet alapvető jellemzői?

Azok a látogatók, akik először járnak Kínában, valószínűleg meglepődve fogják nézni a hagyományos kínai épületek nagy részét, csodálkozva szemlélik a hajlított tetőket, a feltűnő színeket és a bonyolult körvonalakat. Minden bizonnyal érdekelni fogja őket, hogy a kínaiak hogyan alakították ki ezt az egyedülálló építészeti stílust. Ha valaki igazán értékelni és érteni akarja a régi kínai épületeket, akkor ismernie kell azok legfeltűnőbb jellegzetességeit, legegyedibb megkülönböztető jegyeit:

1. A legtöbb épület fából készült. Az ősi kínai építészet egyik alapvető jellegzetessége a faszerkezet használata.
2. Az udvarház (siheyuan) elnevezésű épületkomplexum kialakítása és elrendezése is rendkívül jellemző a kínai építészetre. Az udvarház, vagy más magyar fordításban: lakáskomplexum, körben téglafallal, illetve épületekkel körbevett zárt udvart jelent.
3. A régi kínai épületek szépségét nagyban növelik az építésük során alkalmazott többfajta tetőszerkezetek.
4. A kínai építészetben igen gyakran használt díszítési mód a festés.
5. Az ősi kínai épületek harmonikusan illeszkednek az őket körülvevő természeti környezetbe.

Fejszével fitogtatja a szakértelmét Lu Ban ácsmester előtt

Fejszével fitogtatja a szakértelmét Lu Ban ácsmester előtt -- szól a kínai közmondás. A következőkben ennek eredetéről és jelentéséről lesz szó.

Feljegyzések szerint a Tavasz és Ősz korszak, valamint a Hadakozó fejedelemségek korában (i. e. 770 – i. e. 221) élt egy neves ácsmester, Lu Ban, akit az emberek mindmáig az ácsmesterek atyjaként tisztelnek. Lu Ban idején Chu állam fővárosában, Ying városban is élt egy elismert ácsmester, Jiang Shi, akit kiváló szakembernek tartottak. Zhuang Zi (időszámításunk előtt 369–286) neves ókori kínai filozófus, irodalmár egyik könyvében azt írja, hogy Jiang Shi egyszer egy barátjának segítségével kiváló szaktudását akarta demonstrálni. Barátja vékonyan mésszel kente be az orra hegyét. Jiang Shi a fejszével barátja orra felé suhintott, de csak annyira, hogy lecsapja az orrára kent meszet. Barátja orrán egy karcolás sem látszott. Jiang Shi így szemléltette kiváló szaktudását.

Később Liu Zongyuan (773–819) neves ókori kínai filozófus és irodalmár így írt erről. „Nevetségessé teszi magát az, aki Lu Ban és Jiang Shi előtt fejszével

fitogtatja a tehetségét és a szakértelmét.” Ennek alapján született a közmondás: „Fejszével fitogtatja a szakértelmét Lu Ban ácsmester előtt” . Ezt akkor használják, ha valaki kiváló mesterember, illetve szakértő előtt igyekszik demonstrálni a tudását, túlbecsüli saját képességét, tehetségét. A közmondással szokták kigúnyolni az öntelt embereket. „Bátran mérjük össze a tudásunkat Lu Banéval, mérjük össze az erőnket, a tudásunkat” – hallani gyakorta. Ezt olyankor szokták mondani, amikor valaki növelni akarja az önbizalmát.

KÉRDÉS-FELELET A KÍNAI KULTÚRÁRÓL

Mikor kezdett kialakulni a hagyományos kínai opera formája?

Az opera a kínai színházművészet legősibb, ugyanakkor máig létező, virágzó ága. A kínai opera összművészeti műfaj, minthogy színjáték, éneklés, költészet, párbeszéd és akrobatika egyaránt megtalálható benne. A kínai színház gyökerei a messzi történelmi múltba nyúlnak vissza. A ma használatos hangelemek, hangszerek, tánc és akrobatika nagy része már a Han-dinasztia idején is létezett. Ugyanakkor a kínai opera mai értelemben vett formái a 12. század folyamán kezdtek kialakulni.

Árnyék és szél után kapdos

A közmondás *A Han-dinasztia története* című könyvből

származik. Ez az alkotás Kína első krónikáskönyve, az időszámításunk szerinti 25 és 220 közötti történelmi eseményeket jegyzi fel Ban Gu szerkesztésében. A közmondáshoz fűződő monda szerint Chengdi császár (i. e. 51 – i. e. 7) már elmúlt 40 éves is, de még mindig nem volt utódja. Ezért a császár a természetfölötti erővel rendelkező, lószerű emberek, a *fangshi*-k javaslatára buzgón fohászkodott

az Istenhez és a szellemekhez abban a reményben, hogy segítséget kaphat tőlük, és végre-valahára gyereke születik. Sok olyan embert helyeztek magas beosztásba, és kaptak magas fizetést, akik a császárhoz intézett javaslatukban kiemelték az Istenhez és más szellemekhez, sőt a szörnyekhez való imádkozás és az isteni áldásért való könyörgés fontosságát. Chengdi császár elfogadta ezeket a javaslatokat, és Changan főváros környékén a Shanglinyuan-palotában nagyszabású ünnepi szertartásokat rendezett, hogy áldást kérjen az Istentől gyermeke születéséhez. Bár minden megtett, semmi sem változott, a császár továbbra is gyermektelen maradt.

A magas beosztásban dolgozó Gu Yong a császárhoz intézett iratában a következőket írta. „Aki ismeri az Ég és a Föld törvényeit, nem alkalmaz mágikus hiedelmeket mások megtévesztésére. Aki ismeri a világmindenség alapját, az tudja, hogy azt nem lehet félrevezetni. Akadnak olyanok, akik fennhangon a spirituális lényekről beszélnek, a babonás szertartásokat népszerűsítik, mondván, léteznek természetfölötti erővel rendelkező lószerű emberek és léteznek életelixírek, amelyek olyan hosszú életet adnak, mint a Nanshan hegység. (Kínában a Nanshan hegység a hosszú élet szimbóluma.) Szavaik mintha fülbemászó dallamok

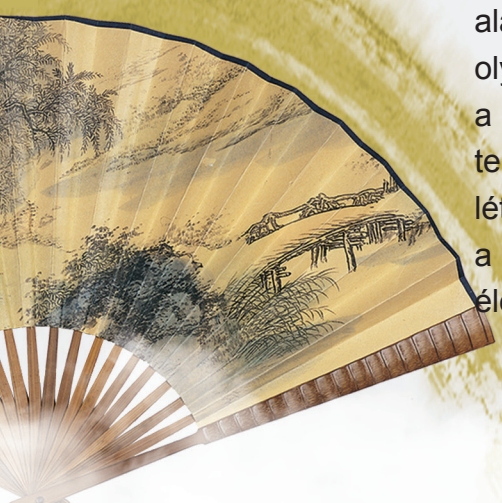

lennének. Szerintük az, aki hisz nekik, olyan emberré válik, aki képes megfogni az árnyékot és a szelet. Ez pedig lehetetlen” - mondta.

Gu Yong a császárhoz intézett iratában több példát is említett. A Zhou-dinasztia (i. e. 11. század – i. e. 256) korában egy történelemmel foglalkozó tisztviselő babonás szertartások megrendezésével kívánta segíteni az ország vezetésében a Zhou-dinasztia Lingwang királyát. De a tapasztalat azt mutatta, hogy ez a gyakorlat nem segített az országon. A hatalom tovább pusztult. Sőt egyre több törzs királya fenyegette Lingwang király hatalmát. A második példa szerint a Chu fejedelemség Huaiwang királya nagyszabású, ünnepélyes szertartásokat tartott az Isten, a szellemek és más spirituális lények tiszteletére, hogy azok megvédjék a Qin fejedelemség támadásaitól. Ámde ezek rendre hatástalanok voltak, és Huaiwang király csapatai súlyos vereséget szenvedtek a Qin fejedelemség csapataitól. A Chu fejedelemségnek jelentős területeket kellett feladnia. Sőt maga a király is fogságba esett.

Chengdi császár elfogadta Gu Yong intelmeit, és elutasította a gyermekvállalás kapcsán terjedő mendemondákat.

Természetesen az árnyék és a szél megfoghatatlan dolgok. Az „árnyék és szél után kapdos” közmondás annyit tesz, hogy az ember puszta szóbeszéd alapján cselekszik.

KÉRDÉS-FELELET A KÍNAI KULTÚRÁRÓL

Mi a majiang?

A kínai dominónak is nevezett majiang, magyarul madzsong, kínai eredetű társasjáték, amely ma már az egész világon nagy népszerűségnek örvend. A magyar madzsong elnevezés végső soron természetesen a kínai majiang szóra vezethető vissza.

A madzsongot négy játékos játssza. Kínában a majiang játék kőnek vagy cserépnek nevezett elemei, illetve a játék szabályrendszere, főként pedig pontszámítása kisebb területi eltéréseket mutat.

A köveket bambuszból, fából, elefántcsontból, csontból, vagy a dominóknál is alkalmazott műanyagból készítik. Maga a játék a Nyugaton kedvelt római kártyajátékhoz hasonlít, de annál sokkal kifinomultabb és sokoldalúbb. A madzsong különböző stratégiákat tesz lehetővé, és nagy koncentrációt igényel a játékosoktól. A madzsong folyamatosan új kihívást jelent a játékosok számára, és még hosszú órák után is képes lekötni a játszók figyelmét és fenntartani érdeklődésüket. Madzsongot baráti körben, társasjátékként is lehet játszani, de szerveznek versenyeket is belőle. Könnyű megtanulni, de lehetetlen tökéletes mesterévé válni a játéknak.

Kényszerűségből aláírt megalázó szerződés a városfal alatt

„Kényszerűségből aláírt megalázó szerződés a városfal alatt” -- szól a közmondás. A következőkben ennek eredetéről és jelentéséről lesz szó. A *Zouzhuan* című ókori kínai krónika szerint a Tavasz és Ősz korszakában, azaz az időszámításunk előtti 770 és 221 között Hubei tartomány északnyugati részén, a Hangshui folyó vízgyűjtő területén működött egy kis törzsi állam, a Jiao állam. Szomszédja a Chu állam volt, amely erős és hatalmas birodalom volt. Egyszer a Chu állam támadást indított a Jiao állam fővárosa ellen. A betolakodó csapatok a főváros városfalának déli kapuja elleni harcra összpontosították minden erejüket. Ennek ellenére mégsem sikerült bevenniük a kaput a városvédők szívós, állhatatos ellenállása miatt. Ekkor a Chu állam egy agyafúrt tisztviselője, név szerint Qu Xiao egy ötlettel állt elő. „Okos cselekkel csaljuk ki a Jiao állam katonáit a körülvett városból. Szakácsaink közül vezényeljünk ki néhányat, hogy tűzifának valót vágjanak. De ne adjunk melléjük katonákat, akik vigyázhatnának rájuk. Így biztosra vehető, hogy a város védői közül több katonát a szakácsok elfogására és a tűzifa megszerzésére utasítanak, hiszen a városban súlyos hiány van tűzifából a hosszú ideje tartó ostrom miatt” - mondta a tisztviselő. És pontosan így is tettek. Az első nap a körülvett városból kimerészkedett katonák 30 embert hurcoltak el a fakivágásra

szakácsok közül, és a kivágott fát is magukkal vitték. Másnap még több katona ment a városfal északi kapuja mögül az erdőbe, ahol a Chu állam polgárai vágták a fát. A Chu állam csapatai lesben álltak az erdőhöz vezető út szélén, és barikáddal torlaszolták el a város minden kapuját. Ahogy a Jiao állam városából kimerészkedett csapatok foglyokkal és a zsákmányolt tűzifával visszafelé vonultak, a Chu állam lesben álló csapatai súlyos vereséget mértek rájuk. És így a Jiao állam kénytelen volt hátrányos, megalázó szerződést aláírni Chu állammal. Ebből a történetből ered a közmondás: „Kényszerűségből aláírt megalázó szerződés a városfal alatt”. Jelentése pedig az, hogy a legyőzött állam megalázó szerződés megkötésére kényszerül, amikor az ellenség erős katonai alakulatai elérik a legyőzött állam városait vagy területét, tehát súlyos veszély fenyeget.

KÉRDÉS-FELELET A KÍNAI KULTÚRÁRÓL

Hány nyelvcsalád van ma Kínában?

A kínai etnikai kisebbségek által használt nyelvek több különböző nyelvcsaládhoz tartoznak. 29 nemzeti kisebbség használ a sino-tibeti nyelvcsaládba tartozó nyelvet. Ezek közt megtalálható a han (kínai) nyelv, a zhuang nyelv, a dai (thai) nyelv, a tibeti nyelv és néhány más nyelv.

Altaji nyelvcsaládba tartozó nyelvet 17 nemzeti kisebbség használ, köztük az ujgurok, üzbégek, kazakok, mongolok és hezhenek.

Az ausztroázsiai nyelvcsaládba tartozó nyelvet három etnikai csoport, az indoeurópai nyelvcsaládba tartozó nyelvet két etnikai csoport használ, az ausztronéz nyelvcsaládba pedig egy nyelv, a gaoshan tartozik. Nem ritka, hogy több nemzeti kisebbség is ugyanazon a nyelven beszél.

A szilvában bízó szomjas ember

望梅止渴

原意是梅子酸，人想吃梅子就会流涎，因而心渴。后比喻愿望无法实现，用空想安慰自己。典出自《世说新语·假谲》，曹操率领部队去讨伐张绣，天气热得出奇，骄阳似火，为激励士气曹操说：“前方有大梅林，饶子，甘酸可以解渴。”

Cao Cao, a 220 és 265 között fennállt Wei fejedelemség vezére egyszer hadseregének élén hadjáratot indított egy másik hadúr, Zhang Xiu ellen. Nyár volt, tűzött a nap. A sűrű erdőben még a sziklák is izzottak az erős napfényben. A katonák kanyargó ösvényen gyalogoltak. Délre ruhájuk verejtéktől volt nyirkos, le is lassult az előrenyomulás. A katonák közül többen el is ájultak.

Cao Cao vezér ezért már attól félt, hogy elvész a jó alkalom a küzdelemre, és nagy aggodalom töltötte el. Vízhiány közepette hogy lehetett biztosítani a hadsereg előrenyomulását? - gondolta magában. Magához hívatta a környéket ismerő felderítőjét, akitől megkérdezte, hogy van-e a közelben vízforrás. „Ott van a völgy túloldalán. Csak hosszú kerülő úton lehet elérni” - válaszolta a kalauz. Egy kis gondolkodás után Cao Cao azt mondta, hogy ez nem kivitelezhető, mert nincs idő rá, majd a vele szemben elterülő erdőre pillantott, és egy pillanatra elgondolkodott. Ismét az felderítőjéhez szólt. „Köszönöm, de nem lesz probléma a vízhiánnyal.”

Cao Cao jól tudta, hogy nem segítene, ha arra utasítaná a csapatokat, hogy gyorsítsák fel a menetet. Eközben egy jó ötlete támadt. Lovon a csapat élére sietett, és ostorával előre mutatott. „Katonáim, előttünk a közelben egy nagy kiterjedésű szilvafaerdő fekszik. Gyümölcsei édesek, finomak és nagy szeműek. Haladjunk gyorsabban! Egy domb megkerülésével elérhetjük a szilvafaerdőt.” Ennek hallatán a katonák már szájukban érezték a szilva ízét, a jóleső érzéstől összeszedték magukat, és sokkal gyorsabban nyomultak előre.

„A szilvában bízó szomjas ember” mondás Liu Yiqing tollából ered, aki a 420 és 589 között fennállt Déli és Északi dinasztiák korában élt. Ez a mondás azt jelenti, hogy az ember gyakran hiú ábrándba ringatja magát, és ennek hajszolásával nyugtatja meg önmagát vagy másokat.

KÉRDÉS-FELELET A KÍNAI KULTÚRÁRÓL

Mik a régi kínai kertépítészet jellegzetességei?

A régi kínai kertek a természet művészi újjáteremtései, rekonstrukciói. Ha megnézünk egy régi kínai kertet, a természeti látványok alapján modellezett építmények és az emberi kéz alakította táj kombinációja miatt úgy tűnik, mintha egy háromdimenzióban festett tájképet szemlélnénk. A Kínában ma is létező kertek döntő többségét a Ming- és a Qing-dinasztiák alatt építették.

Építészeti szempontból a kerteknek két típusát lehet megkülönböztetni: az egyik az északi típusú császári kert, a másik pedig a magánkert, amelyekre leginkább a Jangce folyótól délre láthatunk sok példát.

A császári kerteket tágas, fenséges és lenyűgöző kialakítás jellemzi. Minthogy az uralkodói család számára építették őket, ezért pompás látványt nyújtanak A leghíresebb császári kertek közé tartozik Pekingben a Beihai park, a Nyári Palota és a Yuanmingyuan Nyári Palota.

A magánkertek szinte kivétel nélkül városi területen, a lakóhelyek közelében épültek. Általában jellemző rájuk, hogy kicsik, de a térbeosztásuk rendkívül változatos, a látványviláguk pedig biztos ízlésre vallóan kifinomult. A régi időkben ezek a kertek arra szolgáltak, hogy az értelmiségiek és az előkelő polgárok visszavonulhassanak a város forgataga elől. A leghíresebb magánkertek Suzhou városban találhatók.

A kínai kerteknek ez a két típusa művészi szempontból nézve néhány közös ismertetőjeggyel is rendelkezik:

1. Valamennyi kínai kert mesterien elegyíti a természeti tárgyakat, így például a sziklákat, a vizet, a fákat és a virágokat, ami érthető is, hiszen a kertek célja az, hogy harmóniát alakítson ki az ember és a természet között.
2. Valamennyi kínai kertben találhatók olyan pavilonok, amelyeket tavon vagy kisebb állóvízen emeltek, mégpedig úgy, hogy az építmény fele szárazföldön áll, ugyanakkor a másik fele a víztükör fölé nyúlik be.
3. A fedett folyosók is valamennyi régi kínai kertnek egyik legfontosabb részét képezik. Ezek arra szolgálnak, hogy a kert tulajdonosa akkor is gyönyörködhessen a kertben, amikor éppen esik az eső vagy hull a hó.

A PILLANGÓ MESÉJE

梁祝传说是我国最具福脑力的口头传承艺术，也是唯一在世界上产生广泛影响的中国民间传说。梁祝故事在民间流传已有一千四百六十年，可谓中国家喻户晓，流传深远，被誉为爱情的千古绝唱。从古到今，有无数人被梁山伯与祝英台的悲惨爱情所感染。《梁山伯与祝英台》也有着东方的《罗密欧与朱丽叶》之称。

Délkelet-Kínában, Ningbo városában élt valaha egy Zhu nevű család. A gazdag családfőnek nem volt fiúgyermeke, de Zhu Yingtai, a lánya, nemcsak tündérszép, hanem igen okos is volt. A régi Kínában a lányok nem járhattak iskolába. A 10. századi Song-dinasztiában egy kancellárnak volt egy híres mondása, miszerint csak akkor lesz szófogadó egy asszony, ha nem tud írni, olvasni. Zhu Yingtai azonban ragaszkodott hozzá, hogy a tartomány székhelyén, Hangzhouban levő főiskolán tanulhasson. Az öreg Zhu végül beadta derekát, azzal a feltétellel, hogy Zhu Yingtai csak álruhában mehet tanulni. Így is történt. A főiskolán Zhu Yingtai megismerkedett egy derék fiatal emberrel, Liang Shanbóval. Nagyon összebarátkoztak, és hogy több idejük legyen a közös tanulásra, egy szobába költöztek. Eltelt három év, Liang Shanbo nem is sejtette, hogy szobatársa lány. Egy napon Zhu Yingtai levelet kapott, hogy azonnal menjen haza, mert apja súlyos beteg. Hazautazása előtt Zhu Yingtai célzásokat tett Liang Shanbónak arra, hogy ő tulajdonképpen lány. Sajnos a fiú nem értette meg, s Zhu Yingtainak végül csak annyit sikerült elérnie, hogy a fiú megígérte, elmegy hozzájuk és megkéri Zhu Yingtai leánytestvérének a kezét. A leánytestvéren Zhu Yingtai természetesen saját magát értette. Nem sokkal később Liang Shanbo befejezte tanulmányait, és ígéretéhez híven felkereste Zhu Yingtait. Nagy megdöbbenésére Zhu Yingtait női ruhában találta. Most már minden megértett, csakhogy ekkor már késő volt. Zhu Yingtai apja ugyanis nem volt beteg, csak ürügy kellett, hogy hazahívja a lányát, mert úgy döntött, hogy egy gazdag úrfinak legyen

a menyasszonya. Zhu Yingtai zokogva elmondta, hogy apja akaratával nem szegülhetett szembe, ő csak következő életében lehet Liang Shanbo felesége. A fiú úgy érezte, mintha az égbolt szakadt volna rá, és amint hazaért, bele is halt bánatába.

Zhu Yingtai az esküvő napján ragaszkodott ahhoz, hogy szertartást mutasson be Liang Shanbo sírja előtt. Ebbe szülei beleegyeztek. Amikor Zhu Yingtai letérdelt a sírnál, az megnyílt előtte. Zhu Yingtai azon nyomban beleugrott a sírba, amely ezután újra bezárult, de előbb egy szép pillangópár szállt fel belőle. Ezt a szomorú, de szép mesét a délkelet-ázsiai országokban is ismerik, és egyfajta keleti Rómeó és Júlia történetnek számít. Majdnem minden kínai színházi műfajban van erről a témáról egy darab.

Hangzhouban, a híres Nyugati-tó partján van egy szimbolikus sírjuk a szerelmeseknek, az arra járó turisták mindig gyengéden megsimogatják a sírt.

Zhou Weishi, a Kínai Művészeti Szövetség elnöke egy tudományos értekezleten elmondta: valóban élt egy Liang Shanbo nevű tisztségviselő Ningbóban. Lelkiismeretesen végezte munkáját, igen fiatalon, huszonévesen halt meg, a túlzott munka vitte el. Nőtlen ember lévén a helyi lakosság saját halottjának tekintette, és maga temette el. Megdöbbenésükre, mikor kiásták a sírgödröt, egy Zhu Yingtai nevű, nemeslelkűnek mondott kisasszony sírjára bukkantak. A ningbóiak úgy gondolták, hogy ha már mindketten jólelkűek voltak, legalább a másvilágon legyenek házaspár. Így alakult ki a későbbiek során a romantikus történet.

EGYSZER ÍGY, MÁSSZOR ÚGY

A *Meng-ce* (Menciusz) című klasszikus történelmi könyv szerint az időszámításunk előtti 475 és 221 közötti Hadakozó fejedelemségek időszakában háború tört ki a Zou és a Lu fejedelemség között, mely előbbi vereségével végződött, sok tisztje és katonája lelte halálát a harcokban. A vesztes fejedelemség ura, Zou Mugong elkeseredetten kérdezte Menciusztól, Konfuciusz követőjétől: „A hadviselés során 33 tisztemet ölték meg, az emberek között mégsem akadt senki, aki harcolt volna feljebbvalóiért, midőn életveszélybe kerültek. Mélyen megvetem őket ezért. Ugyan megöletésük nem lenne célravezető, az is elfogadhatatlan, ha büntetlenül hagyom őket. Mondd meg, mihez kezdjek velük?”

Menciusz válaszképpen felidézte a fejedelemség egy korábbi időszakát: „Egyszer egy természeti katasztrófa miatt éhínség pusztított, melynek során sokan meghaltak. A felnőtt lakosság soraiból több ezren hagyták el fejedelemségünket az éhezés elől menekülve. Felséged raktárai azonban tele voltak gabonával, és a kincstárban is elegendő pénz pihent. Felséged tisztviselői, köztük a pénzügyekért és a gabonakészletekért felelősök, nem számoltak be erről. Ezek a hivatalnokok nem csak hogy nem törődtek a polgárok gondjaival, még meg is károsították őket.” E szomorú történet után Menciusz így folytatta:

„Felséged talán emlékszik Zengzi (Zeng mester, eredetileg Zeng Shen), Konfuciusz növendékének egyik beszédére: >>Vigyázzunk, mit cselekszünk! Az emberek úgy bánnak velünk, ahogy mi bánunk velük.<< Megbosszulhatják azokat

a sérelmeket, melyeket mi okoztunk nekik. A hadviselés során akadt lehetőségük a megtorlásra, elnézték a tisztviselők és katonák vesztét csakúgy, ahogyan amazok sem törődtek velük az éhínség idején.” Menciusz végül így fejezte be mondandóját: „Ne vonja felelősségre, ne büntesse polgárait, Felség. Népbarát politika bevezetésével az emberek támogatni fogják a tisztviselőket, sőt hajlandóak lesznek életüket is áldozni értük.”

E történet alapján született meg az „egyszer így, másszor úgy" mondás, amelynek eredeti értelme az, hogy ugyanúgy bánnak velünk, ahogy mi másokkal, nem lehet váltogatni az emberekhez való hozzáállásunkat (valamennyire idevágó magyar mondások a Ki mint vet, úgy arat és az Amilyen az adjonisten, olyan a fogadjisten). Ma már inkább azt fejezi ki, hogy valakinek szavai, cselekedetei nem állnak összhangban későbbi beszédével vagy tetteivel, talán a Bort iszik, és vizet prédikál a legközelebbi magyar megfelelő.

KÉRDÉS-FELELET A KÍNAI KULTÚRÁRÓL

Mit lehet tudni a hagyományos kínai operában használt hangszerekről?

A hagyományos kínai operában a kísérőzenét általában húros és ütős hangszerekből álló zenekar szolgáltatja. A külföldiek egy része nem egykönnyen fogadja el és értékeli ezt a művészi formát, mivel az opera dallamai néha rendkívül éles hangon szólalnak meg. A kínai operákban alkalmazott zenének nem az a szerepe, hogy dallamos legyen, mint ahogy az Nyugaton szokás és elvárás. A kínai operák zeneinek feladata inkább az, hogy erős ritmuskísérettel emeljék ki az előadás, a színészi játék hangsúlyait. Minden helyi operának megvan a saját jellegzetes zenekara. A két fő hangszer, amelyet a pekingi operában használnak a jinghu és az erhu, mindkettő kéthúros, hajlított formájú hegedűre hasonlító, kis hangterjedelmű hangszer. Az együttesekben ezen kívül a következő hangszereket használják: yueqin (hold alakú mandolin), pipa (kínai lant), dobok, harangok, gongok és még néhány más hangszer is előfordulhat. A dobok hangja adja meg a zene tempóját. A kunshan dallam vagy röviden csak kun dallam a szecsuani opera által használt dallamforma, amelynél a bambuszfuvola vagy vertikális bambuszfuvola a meghatározó dallamot adó hangszer. A qinqiang operában jut kitüntetett szerephez a különböző hosszúságú falapokból összeállított, éles hangú, kasztanyettaszerű hangszer, amelyet arra használnak, hogy csattogó hangjának erős ritmusa harmóniát teremtsen a színészek tisztán csengő, hangos előadásával.

Régebben a néhány ütősből álló együttes általában a színpadon, jól láthatóan helyezkedett el. Az egyik dobos volt a karmester, pontosabban az együttes irányítója. Ma már az együttesnek meghatározott, állandó helye van a színpadon, de a nézők számára szinte láthatatlanok.

Tigristől lopott tekintélyt a róka

A Nyugati Han-dinasztia (i. e. 206 – i. sz. 25) végén uralkodott Liu Xiang a *Zhan Guo Ce* című könyvbe összegyűjtötte a több mint 2000 évvel ezelőtti Hadakozó fejedelemségek korszakban élt filozófusok, gondolkodók, bölcsek tanácsait, beszédeit, gondolatait. A feljegyzések között olvashatjuk a következő történetet is:

Egyszer a Chu fejedelemség vezére ezzel a kérdéssel fordult hűbéreseihez: „Hallottam, hogy az északi törzsállamok mind félnek Zhao Xixu tábornoktól. Igaz ez?” Jiang Yi kivételével mindenki hallgatott, ő azonban elmondott egy mesét a királynak. Egyszer egy éhes tigris kiment a barlangjából vadászni. Portyája során egy rókát zsákmányolt. Amint azonban át akarta harapni a torkát, az így szólt hozzá: „Az égi isten felhatalmazásával én vezetem az összes földi állatot, ezért én vagyok az állatok királya. Ha megeszel engem, megszeged az égi isten akaratát, aki kíméletlenül megbüntet majd téged. Ha nem hiszel nekem, egy erdei sétával bizonyítom szavaim hitelességét. Én megyek elöl, te pedig kövess, és figyeld az állatok viselkedését. Így is történt. A róka ment elöl az erdőben, a tigris pedig utána, a többi állat pedig mind-mind futva menekült előlük. A tigris nem vette észre, hogy az állatok tőle félnek, nem pedig a rókától. Őfelsége fejedelemsége nagy kiterjedésű, egymillió katonát számláló hadsereggel rendelkező

állam. Az északi törzsállamok látszólag Zhao Xixu-től tartanak, valójában azonban Felséged hadseregétől félnek, ugyanúgy, ahogy az összes erdei állat a tigristől” - fejezte be Jiangyi a beszédét.

E monda alapján született a „Tigristől lopott tekintélyt a róka” közmondás, amely annyit tesz, hogy a róka a tigris méltóságával visszaélve elrettenti a többi vadállatot. Mai értelemben azt jelenti, hogy valaki mások erejével visszaélve háborgatja vagy szorítja vissza ellenfelét.

KÉRDÉS-FELELET A KÍNAI KULTÚRÁRÓL

Miért hasznos, ha valaki kínai kalligráfiával foglalkozik?

A kínai kalligráfia lecsendesíti a háborgó lelket. Ha valaki levert, nem árt, ha kipróbálja a kínai kalligráfiát. Néhány kínai írásjegyet kell csak ecsettel leírni, és ettől nemsokára érezhetően felvidul, aki szomorú volt. Ha valaki forrófejű és túlcsordulnak az érzései, nem árt, ha kipróbálja a kínai kalligráfiát. Attól nemsokára le fog nyugodni.

A kalligráfus művészek hosszú életet élnek. A kalligráfiai gyakorlatok kiváló fizikai tréningnek számítanak, mivel koncentrációt, nyugodt vérmérsékletet és könnyed légzést igényelnek. Ez a gyakorlat hasonlít ahhoz, amit a kínai taijiquan (tajcsi) során végeznek. Az írás elkezdése előtt nem vonhatja el semmi sem a figyelmet, ezért nem szabad például másra nézni vagy mást hallgatni. A nyugalom megőrzése nagyon fontos, és írás közben a kalligráfus nyugalmának és az írásának tökéletes összhangban kell működnie.

Járjátok külön utakon

Az Északi Wei-dinasztia (4. század vége – 6. század) történetét rögzítő krónika, a *Weishu* című könyv szerint élt egyszer egy Yuan Qi nevezetű ember, aki nagy érdemeket szerzett az országnak. Fia, Yuan Zhi rendkívül tehetséges, eszes, sok könyvet olvasó, de öntelt ifjú volt. A fiú nagyon megtetszett Xiao Wendi császárnak, aki Luoyang város élére nevezte ki őt. Nemsokára a dinasztia áttette fővárosát Pingchengből Luoyangba, magától értetődő volt, hogy ezzel Yuan Zhi rangja is emelkedik, ettől azonban csak még felfuvalkodottabb lett. Sorozatosan lejáratta az udvarban dolgozó, kevésbé művelt tisztviselőket, nemeseket.

Egyszer Yuan Zhi kirándulni indult, s útközben Li Biao lovaskocsija sebesen száguldott az övével szemben. Yuan alacsonyabb beosztásban dolgozott, mint Li. A szokás szerint Yuan Zhi-nek kellett volna elsőbbséget adnia, de ő mindig is lenézte Li Biaót, ezért sehogy sem akart utat adni neki. Erre aztán Li Biao a következőket vetette a gőgös Yuan Zhi szemére: „Én a csácsári udvarban történetírással foglalkozó tisztviselő vagyok, jóval magasabb rangban állok nálad, miért nem adsz nekem utat?” Yuan Zhi erre így válaszolt: „Én főpolgármester vagyok. Szememben te csak a városom lakója vagy. Mi indokolná, hogy a főpolgármester adjon utat a lakóinak?” Egyik fél sem engedett a másiknak, s kénytelenek voltak a császárhoz fordulni, hogy ő döntse el, kinek van igaza a vitában. Li Biao így panaszkodott a császár előtt: „Mint helyi vezető odáig vetemedett, hogy nem ad szabad utat egy olyan magas rangú tisztviselőnek, mint én, aki a dinasztia

történetének írásával foglalkozom.” Yuan Zhi azzal vágott vissza, hogy Li Biao is szerepel a városa lakosairól vezetett nyilvántartásban. „Én, mint a főváros vezetője nyilvántartással is foglalkozom. Miért kellene a főpolgármesternek elsőbbséget adnia egy olyan városlakónak, mint Li Biao?”

Miután mindkét alattvalóját meghallgatta a császár, úgy érezte, hogy mindkét indoklás elfogadható, ezért mosolyogva megállapította: „Érveitek mind ésszerűnek tűnnek. Azt javaslom, hogy járjatok egymástól külön utakon, a saját útjaitokon, s így megoldódik minden gond.” E történet alapján született a “Járjátok külön utakon” mondás, mely annyit tesz, hogy a célok különbözősége miatt minden ember a saját útját járja, a saját dolgait intézi.

KÉRDÉS-FELELET A KÍNAI KULTÚRÁRÓL

Milyen italokat ad a kínai vendéglátó vendégeinek egy hivatalos étkezésen?

Kínában a vendéglátó három vagy négy különböző típusú italt is felszolgálhat vendégeinek egy hivatalos étkezésen. A megterített asztalon található nagy pohár sör vagy üdítő, az apró pohárka pedig a szeszes italok ivására szolgál. A legismertebb sörmárka a Tsingtao, amelynek készítéséhez ásványvizet használnak, de minden nagyobb városban található helyben főzött sör is. A sör mára már népszerűvé vált Kínában, és, különösen nyáron, sok helyen rendelik a vendégek. Az importborok is elfogadottá váltak a kínai fogyasztók között, miáltal nemcsak az italozás élvezete nőtt meg, hanem a kínai emberek szeszesital-fogyasztási kultúrája is színesebbé vált.

A HATALMASSÁG SZÍNLELÉSE

虛張聲勢

虛張聲勢，常用成語，形容假裝出强大的气勢。指假造声勢，借以吓人。
虛張聲勢（xū zhāng shēng shì）
解釋 虛：虛假；張：張揚。裝出强大的气勢。

„A hatalmasság színlelése” szólás azt jelenti, hogy valaki hatalmasnak, erősnek tetteti magát annak érdekében, hogy elrettentsen másokat. A szóláshoz több történet vagy monda kapcsolódik.

Az egyik történet arról szól, hogy a Nyugati Han-dinasztia (i. e. 202 – i. sz. 9) Jing Di császárának korában Li Guang Shangjun körzet helytartója volt. Amint a hun katonai alakulatok támadásokat indítottak Shangjun körzet ellen, Jing Di császár egyik bizalmas megbízottját küldte oda, hogy segítsen a hunok visszaverésében. Egy nap a megbízott tízegynéhány emberével vadászott egy térségben, ahol három hunnal találkoztak és harcba keveredtek velük. Ennek során a megbízott kíséretében levő emberek mind meghaltak, a császári megbízott pedig sebesülten tért vissza a katonai szállására. Li Guang helytartó a történtek elemzésével megállapította, hogy a három hun keselyűre próbált vadászni. Ezért több mint 100 lovas katona élén üldözőbe vette őket. Mivel azoknak nem volt lovuk, gyalog tartottak hazafelé. Egy idő múlva az üldöző lovasok utolérték őket. Kettőt közülük megöltek, a harmadikat pedig élve elfogták. Egy domb tetején látták, hogy sok hun lovas közeledik feléjük. A hun lovasok is meglátták Li Guang-ékat, akikről azt hitték, hogy csapdába akarják őket csalni. Ezért nem mertek tovább vonulni, s ott helyben készítették fel magukat a harcra. Li Guang helytartó kísérete nagyon félt, és vissza kívánt fordulni. De Li Guang így figyelmeztette őket: „Amennyiben hátrálunk, a hun lovasok üldözőbe vesznek és megsemmisíthetnek bennünket, hiszen a fő erőink még több tucatnyi lire van tölünk. (a „li” kínai hosszmérték, fél kilométernek felel meg). Ha mozdulatlanok

maradunk, az ellenséges lovasok azt hihetik, hogy tőrbe próbáljuk csalni őket, és nem mernek ránk támadni.” Li Guang helytartó parancsára lovasai egy kicsit közelebb mentek a hunokhoz, majd lenyergelték a lovaikat. Néhány katona rémülten kérdezte: „Mit teszünk, ha a nyereglevétel után az ellenség váratlanul ránk támad?” „A lenyergelés még jobban elhiteti az ellenséggel, hogy meg akarjuk téveszteni őket” - jegyezte meg a helytartó. Közben az ellenséges katonák közül kitűnt egy fehér lovon ülő tiszt. Li Guang több mint 10 katonával együtt az ellenséges tisztet megtámadta, és le is nyilazták. Ezt követően Li Guang és emberei visszatértek eredeti helyükre. Újból lenyergelték a lovakat. A hun katonák alkonyatig nem mozdultak, attól tartottak, hogy a közelben nagyobb Han-csapatok állnak lesben. Attól is féltek, hogy az éj leple alatt lerohanják őket, ezért éjfél előtt visszavonultak a hunok. Li Guang helytartó és kísérete pedig másnap reggel visszatért a katonai táborba.

Ez a történet az alapja „a hatalmasság színlelése” szólásnak. Ma azzal az emberrel kapcsolatban használják, aki erélyesnek, hatalmasnak színleli magát, hogy másokat elrettentsen.

KÉRDÉS-FELELET A KÍNAI KULTÚRÁRÓL

Hogyan isznak alkoholt a kínaiak?

A kínaiak hagyományosan csak akkor isznak alkoholt, amikor esznek. Meggyőződésük szerint az alkoholt lassan kell fogyasztani, hogy ezzel is növeljék az élvezetét. Kínában az ivászat nagyon régóta az új barátság, vagy pedig a személyes, politikai, illetve üzleti kapcsolatok kialakításának eszköze. Ivászat közben a kínaiak gyakran játszanak ivós játékokat. A cél nem a lerészegedés, hanem az, hogy jól szórakozzanak. Azt szeretnék elérni, hogy jó hangulatban folyjon az italozás. Az egyik népszerű játék a snóblira hasonlító „ujjtippelés”, amely során a résztvevők próbálják kitalálni, hogy együttesen hány ujjukat fogják felmutatni.

Általánosságban elmondható, hogy a kínaiak nem nagyon látogatják a nyugati típusú bárokat, a nyilvános helyen történő részegeskedés pedig rosszallást és nemtetszést vált ki az emberekből.

Hivatalos vacsorán udvariatlanság egyedül inni alkoholt. A vendéglátók és a vendégek általában egymás után mondják el tósztjaikat és beszédeiket. Az égetett szeszes italokat a

Folytatás a 34. oldalon

A FÖLD LEGTÁVOLABBI SARKA

天涯海角

解释：形容极远的地方，或相隔极远。

出处：南朝陈·徐陵《武皇帝作相时与岭南酋豪书》：天涯藐藐，地角悠悠了，阴谋诡计，面无由，但以情念。

Xu Ling (507–583) neves ókori kínai költő, irodalmár a déli Chen-dinasztia (557–589) idején egyik művében ezt írta: „Messze vagyunk egymástól, nincs lehetőség arra, hogy találkozzunk egymással. Csak abban reménykedem, hogy megérthetitek a szívemet.”

A szóláshoz egy történet fűződik. Han Yu (768–824) ókori kínai irodalmár, filozófus a Tang-dinasztia (618–907) korában élt. Már kétéves korában meghalt az édesapja. Nemsokára az édesanyja is. Ezért Han Yu nagyobbik bátyjánál, Hang Huinál nőtt fel. Yu Hui örökbe fogadta Han Yu második bátyjának fiát, Shi Erlangot, aki valamivel fiatalabb volt Han Yu-nél. A két gyerek mindig jól megfért egymással. Han Huit 42 éves korában valamilyen ok miatt lefokozta az uralkodói ház, és egy jelentéktelen tisztséget bíztak rá. A dél-kínai Guangdong tartomány egy kisvárosának, Shaozhou kormányzatának élére került. Itt pár hónap múlva Han Hui betegségben meghalt. Akkor Han Yu alig 11 éves volt, és máris többször maradt árván. A Han nagycsaládban az utódok közül csak Han Yu és Shi Erlang maradt életben.

19 éves korában Han Yu Yicheng városból a fővárosba utazott. Ott töltött 10 éve során Han Yu alig három ízben találkozott Shi Erlanggal. Később Han Yu elhatározta, hogy tisztségéről lemondva visszavonul szülőföldjére, hogy Shi Erlanggal tölthesse hátralevő éveit. Akkor Shi Erlang váratlanul meghalt. Ennek hallatán Han Yu rendkívüli fájdalmat érzett, és bánattól megtört szívvel elégikus költeményt írt. Áldozati tárgyakkal

és elégiájával messziről sietett halott rokonához, Shi Erlang-hoz, hogy kifejezze kegyeletét iránta. Az elégikus költeményben olvasható ez a mondat: „Egyikünk az Ég végső határán van, másikunk pedig a Föld legtávolabbi sarkában”. Ennek alapján született „a Föld legtávolabbi sarka” szólás, amely a nagy távolságot, a nagy messzeséget, a távoli vidéket fejezi ki.

Folytatás a 32. oldalról

tószt utáni koccintáshoz szolgálják fel. Ugyanebből a célból sör és üdítő szintén a vendégek rendelkezésére áll. A hivatalos vacsora kezdetén a vendéglátó szinte minden alkalommal rövid beszéddel köszönti a vendégeket, majd pedig tósztot mond azok tiszteletére. Ekkor a vendégeknek mindössze annyi a dolguk, hogy jóindulatúan tudomásul vegyék a vendéglátó gesztusát. A házigazda beszédét majd az étkezés vége felé illik viszonoznia a legidősebb vagy legtekintélyesebb vendégnek. Ebben köszönetet mond a vendéglátásért, és tósztot mond a vendéglátókra. Az étkezés vége előtt általában a vendéglátó még meg szokta köszönni a vendégeknek, hogy elfogadták a meghívást, illetve egy utolsó tószt is el szokott ilyenkor hangozni. Legfőbb szabály az, hogy bankettek nem maradhatnak tósztok nélkül. Ha valaki tényleg nem tud inni, akkor a borospohárba alkohol helyett teát is tölthet. Amennyiben pedig valakire gyakran mondanak tósztot, teljesen természetesnek számít, hogy a felköszöntött csak ajkához emeli a poharát, és inkább csak belenyalint az alkoholba. Kínában az „egészségedre” köszöntésnek megfelelő legnépszerűbb köszöntő formula a „ganbei”, amely szó szerint azt jelenti, hogy „száraz pohár”, értve ez alatt, hogy „ürítsd ki a poharad” vagy „fenékig”.

Aki a bevésett helyen keresi a kardot

【解释】：比喻不懂事物已发展变化而仍静止地看问题。
【出自】：《吕氏春秋·察今》：“楚人有涉江者，其剑自舟中坠于水，遽契其舟曰：‘是吾剑之所从坠。’舟止，从其所契者入水求之。舟已行矣，而剑不行，求剑若此，不亦惑乎？”

Az időszámításunk előtti 3. században a Qin-dinasztia utolsó éveiben szerkesztett *Lü Házi Krónikában* olvashatjuk az alábbi esetet.

A Hadakozó fejedelemségek korában egy Chu királyságbeli tisztviselő egy alkalommal hajóval utazott. Egy vigyázatlan pillanatban kardját a folyóba ejtette. Ám nem vetette magát rögtön utána, hanem egy jelet vésett fel a hajó oldalára, mondván, onnen esett ki a kardja a folyóba. Miután megérkezett a célállomásra a rovással jelzett helyről beugrott a folyóba a kardját keresni. Természetesen nem találta.

A másik esetet a *Lü Házi Krónikánál* korábbi műben, egy Han Fei nevű filozófus esszégyűjteményében olvashatjuk. Eszerint volt Song királyságban egy paraszt, aki egy napon, munka közben felfigyelt egy eszeveszetten rohanó nyúlra, amely egy róka elől menekült. Annyira gyorsan futott szegény nyúl, hogy nem tudta tempóját lelassítani, amikor egy fa került az útjába. Teljes erővel nekirohant a fatörzsnek és szörnyethalt. Megörült a paraszt, elzavarta a rókát és hazavitte a nyulat, amelyet jó áron eladott a piacon. A paraszt eztán így okoskodott: sokkai egyszerűbb így pénzt keresni, mint a tűző napon a földet művelni. Abbahagyta tehát a földművelést, és minden áldott nap ott ül a fatörzsnél egy újabb öngyilkos nyúlra várva. Természetesen több zsákmánya nem akadt, ám közben a szántóföldjét felverte a dudva.

A két közmondás közül az első a mereven gondolkodó embert figurázza ki, aki nem veszi figyelembe a megváltozott körülményeket, hiszen a hajó továbbhaladt attól a helytől, ahol a kardja a folyóba esett. A másik esetben hősünk azért vár hiába újabb zsákmányra, mert a véletlenek nem

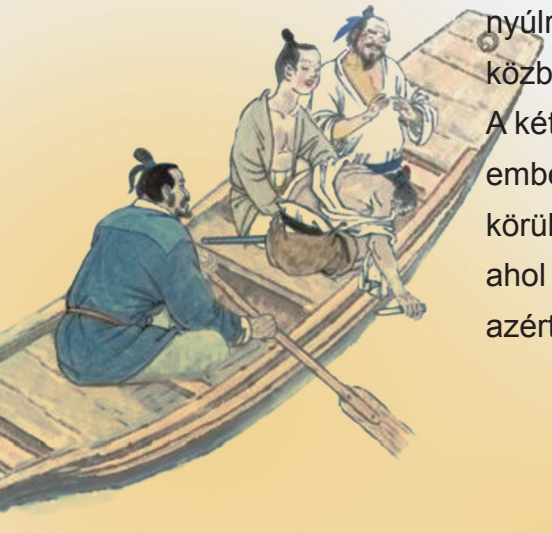

ismétlődnek. A két ember gondolkodásmódjában van egy közös vonás: a merevség, a ragaszkodás a vélt változatlansághoz. Ezért egyiküknek sem sikerült elérni az áhított célt. Mindketten dogmatizmusuk áldozatai.

KÉRDÉS-FELELET A KÍNAI KULTÚRÁRÓL

Milyen jellegzetességei vannak a szerepköröknek a hagyományos kínai operában?

A hagyományos kínai operákban megjelenő szerepköröket a karakter életkora, neme, társadalmi helyzete és foglalkozása alapján általában négy csoportra szokták osztani. Ez a négy nagy szerepkör a sheng, a dan, a jing és a chou.

A sheng szerepkörbe tartoznak a férfi szerepek. A szerepkört tovább lehet osztani különböző kategóriákra, amelyekből a legfontosabbak a zhengsheng, a xiaosheng és a wusheng.

A zhengsheng szakállas, középkorú vagy annál is idősebb férfit jelöl, aki pozitív szereplőt alakít az operákban; a xiaosheng fiatal férfi szerepköre, akire széles, csapongó gesztusok és élénk lábmozgás a jellemző; a wusheng pedig 30 és 55 év közötti tábornokot jelent.

A dan a női szerepkörök összefoglaló elnevezése. Ezen belül az alábbi különböző kategóriákat szokták megkülönböztetni: laodan, qingyi, huadan és wudan. A laodan idős női szerepkört jelent. A qingyi nemes, előkelő fiatal vagy középkorú nő szerepköre, gyakran sötét pliszírozott szoknyát viselő, pozitív karakter. A huadan fiatal lány, illetve nő szerepköre. A szerepkörhöz tartozó jellemző kosztüm a kabát és a nadrág. A szerepkör eleven, energikus, sokszor túlzottan is energikus lányokat jelent, akik az előadás során többet beszélnek, mint amennyit énekelnek. A wudan harcos női szerepkör. Ez a karakter inkább akrobatikus, sem az ének, sem a beszéd nem jellemző rá, annál inkább a harcművészet.

A következő nagy szerepkör a jing, ami szó szerint mintázott arcot, festett arcot jelent, ahogy az másik elnevezéséből, hualian (festett arc) pontosabban kiderül. A jing vagy hualian férfi szerepkör. A karakter becsületes, mozgása pedig féktelen. Arckifestése sokszínű.

A chou, azaz bohóc, komikus szerepkör, ezt első látásra fel is lehet ismerni különleges arcfestéséről (fehér pamacsfolt van ugyanis az orrán). A chou a komédiák és a szatirikus operák fő szerepköre. Ezt a negyedik nagy szerepkört három fő kategóriára szokás osztani, amelyek: wenchou (férfi bohócok), wuchou (harcművészetben jártas bohócok) és danchou (női bohócok). Ők általában pozitív karaktereket alakítanak, néha azonban negatív szereplőket is meg szoktak jeleníteni.

Xiao He utasításait Cao Can követi

A Han-dinasztia elején Cao Can volt a miniszterelnök. A pozíciójára látszólag alkalmatlan volt, a napokat tétlenül, italozással töltötte. Már nemcsak az udvar hivatalnokai nem értették a miniszterelnök tetteit, hanem Huidi császár is aggódott a birodalom igazgatása miatt. Úgy gondolta, hogy a miniszterelnök feladata az ország ügyeinek igazgatása, hogy minden problémát elsimítson a császárnak. Ámde Cao Can miniszterelnökként az időt fecsérelve lustálkodott. Nem értette a császár, mi lehet ennek az oka. Talán a fiatalsága? Akkortájt Cao Can fia is a császár hivatalnoka volt.

Huidi császár megbízta a fiút azzal, hogy kérdezze ki az apját, miniszterelnökként, illetve az előző császár fontos segítőjeként mostanában miért hanyagolja a császársági ügyeket, miért tölti italozással a napjait, és miért nem számol be semmiről a császárnak?

A miniszterelnök fia nem merte mindezt a császár nevében megkérdezni az édesapjától, ezért a maga nevében kérdezte meg, hogy miért nem törődik a császárság ügyeivel.

Fia kérdése azonnal haragra gerjesztette az apját. Ostorral verte meg a fiát, és közben azt kiabálta: „Mit tudsz te? Hogy mersz az állami ügyekbe avatkozni? Menj vissza a császárt szolgálni!”

Amikor mindez Huidi császár tudomására jutott, nagyon felháborodott. A császár mérgesen kérdezte Cao Cant a hivatalnokok gyűlésén, hogy az állami ügyek mellőzése mellett miért verte meg még ráadásul a fiát is.

A miniszterelnök a császár kritikája hallatán sapkáját levéve udvariasan bocsánatot kért, majd megkérdezte a császárt:

- Ha Felséged összehasonlítja magát az előző császárral, Gaodival, akkor melyikük a jobb?
A császár rögtön rávágta:
- Hogy is lennék összehasonlítható elődömmel?
- És Felséged szerint melyikünk jobb, én vagy Xiao He, a korábbi miniszterelnök? — kérdezte Cao Can.
- Véleményem szerint Xiao He a jobb.
Cao Can tovább folytatta:
- Teljesen igazat mondott Felséged! Gaodi császár Xiao He miniszterelnökével együtt a Qin-császárságot megbuktatva békét hozott az embereknek, s megfelelő törvényeket, szabályokat dolgozott ki, amelyek helyesek, és megvannak most is. Mit tudunk manapság mi csinálni? Csak annyit, hogy engedjük érvényesülni a törvényeket, a helyes törvényekre és szabályokra támaszkodunk. Én és a többi hivatalnok is a meglévő törvények alapján tevékenykedünk. Felséged szerint ez nem elég?
Huidi császárnak erre az okoskodásra már nem volt semmi érve. Csak annyit mondott:
- Nos, Cao Can, menj haza pihenni.
Ez a történet az alapja a „Xiao He utasításait Cao Can követi” szólásnak, amelynek jelentése: átveszi valakinek a hivatalát, örökébe lép valakinek, követi valakinek a példáját.

KÉRDÉS-FELELET A KÍNAI KULTÚRÁRÓL

Mi a kínai írásjegyek hatféle szerkezeti típusa?

A régi időkben a kínai írásjegyeket hatféle szerkezeti típusra osztották. Az első négy szerkezeti típusba tartoznak a piktogramok, a fogalmi ábrák, a logikai összetételek, azaz komplex ideogrammák és a szemantikai-fonetikai összetételek. Az első négy kategória jelzi az írásjegyek megformálásának módját. Az utolsó két szerkezeti típus az átvitt jelentésben használt írásjegyeké és a fonetikus jelentéskölcsönzésből keletkezett írásjegyeké. Ez az utóbbi két szerkezeti típus a kínai írásjegyek használatára utal.

JINGWEI MADÁR TÖLTI A TENGERT

A „Jingwei madár tölti a tengert” kínai mondás eredetét és jelentését ismertetjük a következőkben.

A *Hegyek és tengerek* című klasszikus mű beszámol arról a legendáról, miszerint a kínaiak egyik ősének, Yandi császárnak volt egy tündérszép leánya, akit Jingwei-nek hívtak. Jingwei nagyon szeretett szórakozni és kirándulni. Különösen apjával kedvelt együtt utazni a kelet-kínai tengerpartra, ahol felkel a nap. A császár azonban mindig elfoglalt volt, éjt nappallá téve intézte a közügyeket, soha nem ért rá. Így aztán Weijing egyszer egyedül ment el a tengerre, és egy kis csónakon indult el a napfelkelte felé. Útközben viszont baj történt, hirtelen nagy szélvihar kerekedett, magas hullámokat verve. A csónak felborult, a lány pedig vízbe fulladt. Lelkéből később egy madár született, hangjával mintha mindig Jingwei nevét énekelte volna, így elnevezték Jingwei madárnak. A madár eltökélte, hogy bosszút áll a tengeren. Napról napra, évről évre hordta csőrében az ágakat, köveket a hegyről, hogy feltöltse a tengert. Ebből a legendából ered tehát a „Jingwei madár tölti a

tengert” közmondás, amelynek két jelentése van. Az egyik, hogy az ember bosszút akar állni a sérelmein. Korunkban inkább már azt jelenti, hogy az ember állhatatosan, fáradhatatlanul harcol határozott céljai eléréséért.

Megjegyzendő, hogy a *Hegyek és tengerek* című műben a Qin-dinasztia (i. e. 221 – i. e. 207) előtti Kína földrajzát, kultúrnövényeit, mesevilágát, vallását és hitvilágát, őstörténelmét, gyógyászatát, néprajzát és a nemzetiségek helyzetét jegyezték le.

KÉRDÉS-FELELET A KÍNAI KULTÚRÁRÓL

Milyen jellegzetességei vannak a siheyuanoknak?

A siheyuan a kínai udvarházak neve, és egy tradicionális kínai építkezési módot jelöl, amelyet a 12. századtól kezdődően kezdtek gyakran alkalmazni. A Pekingben ma létező udvarházak döntő többségét a Ming- és a Qing-dinasztiák alatt építették.

A régi időkben a császári hercegek, a hercegek, a hivatalnokok és az egyszerű állampolgárok számára épült udvarházakat különböztettek meg. A hercegi siheyuanok a Ming-dinasztia idején első és hátsó részből álltak, és mindkét részben három fő épület állt az észak-déli tengely mentén. A Qing-dinasztia idején a hatodik és hetedik rangot elért hivatalnokok udvarházában három jian egységnyi nagyobb és kisebb termek voltak. A jian a kínai építészetben használt kifejezés, egy nagyobb teremben a két szomszédos oszlop közötti helyiség vagy terület elnevezése. A hatodik és hetedik rangot elért hivatalnokok udvarházába feketére festett, vasgyűrűs főkapun át lehetett bejutni. Az egyszerű emberek nem birtokolhattak három jiannál nagyobb területű udvarházat.

A siheyuan nevű udvarház leggyakoribb elrendezési módja szerint a fő épület déli tájolású, van egy északra néző déli épület, továbbá két másik épület az udvarház keleti és a nyugati oldalán. Valamennyi épületbe vezető ajtó az udvarház által körülkerített udvarra nyílik. A hagyományos kínai udvarházba vezető kapu mögött rögtön egy hatalmas fal áll, az ún. „árnyék- vagy szellemfal”, amely megakadályozza, hogy kívülről be lehessen látni az udvarházba. Eredeti célja viszont az volt, hogy a csak egyenesen közlekedő kísérteteket és ártó démonokat távol tartsa az udvarházak lakóitól.

Két szólás a gyanakvásról és félelemről

Van egy régi aforizma arról, hogy a mostani Henan tartomány területén, Qi járásban élt egy tanult ember. Egyszer olvasás közben felnézett az égre, s nem minden aggodalom nélkül sóhajtott egyet: „De veszélyesnek néz ki, mi lenne, ha egyszer nem bírnák el a menny boltozatát a tartóoszlopok és leszakadna az égbolt.” Ettől kezdve nem volt nyugta, folyton csak aggódott és végül idegei felmondták a szolgálatot, hiába volt nagytudású, tanult ember, belehalt félelmébe. Az égbolt viszont változatlanul ott áll fölöttünk. Ezért az alaptalan aggodalmat „a Qi-beli ember aggodalmá"-nak nevezik.

Volt egy másik hasonló eset is. Egy ember egy szép napon felkereste barátját, aki jó borral kínálta. Ám ő a pohárban hirtelen mintha egy kígyó pikkelyes bőrét látta volna meg. Ettől meg is betegedett, hiszen azt hitte, mérgezett bort ivott. Barátja meglátogatta a betegágyánál, beszélgetés közben megtudta, mitől lett beteg. Meghívta, hogy látogassa meg még egyszer. A gyengélkedő embernek ehhez nem nagyon fűlött a foga, ám végül mégis elment. A régi helyén ült, ahol ismét borral kínálta a barátja. Mikor felemelte a poharat, megrökönyödött: megint ott volt a kígyóbőr a borban! Felháborodva vonta felelősségre barátját, miért akarja őt tönkretenni? Ám a barát csak mosolygott és azt mondta: „Nézz magad mögé a falra!” S valóban, a falon egy kígyóbőrrel bevont íj függött, és az tükröződött a borban. Felvidult erre emberünk, és azonnal meggyógyult.

Ettől fogva az emberek az alaptalan gyanakvásra azt mondták: „kígyóárnyék a borban". Az alaptalan gyanakvás bajt hoz mindenkire – a gyanakvóra is, barátjára is.

A Qi-beli ember aggodalma alaptalan félelem, a „kígyóárnyék a borban" viszont mások meggyanúsítása. Egyik sem egészséges gondolkodásmód.

KÉRDÉS-FELELET A KÍNAI KULTÚRÁRÓL

Hogyan alakult a majiang története?

A majiang, magyarul madzsong játék legkorábbi történetéről, keletkezéséről semmit sem tudunk. Az egyetlen biztos dolog, amit el lehet mondani, hogy egy régi, a Ming-dinasztia korában játszott dominóhoz hasonló madiao néven ismert játékból fejlődött ki. A madiaót 40 darab kártyával játszották, amelyek között egytől kilencig számozott lapok, valamint négy virágkártya lapjai voltak. Később a kártyákat kövekkel kezdték helyettesíteni, mivel a kártyalapokat a szabadban a szél gyakran elfújta. A Qing-dinasztia idején több különböző kő kezdett megjelenni a játékban, amelyet ekkor egyébként 108 kővel játszották. Nem sokkal később már 160 kővel játszott változata is kialakult a madzsongnak, de aztán a könnyebb játszhatóság érdekében ezt a számot lecsökkentették. A majiang modern formája minden valószínűség szerint nem öregebb 150 évesnél. Az 1920-as években jutott el a világ nyugati felébe.

Manapság a világ különböző részein játszott madzsongok szabályrendszerei jelentős eltéréseket mutatnak. Ezért amikor olyan játékosok találkoznak, akik korábban nem ismerték egymást, elkerülhetetlen, hogy először hosszas megbeszéléseket folytassanak a közös játék során alkalmazandó szabályokról. A szabályváltozatokat három fő csoportra lehet osztani, vannak kínai, japán és amerikai szabályok. Ezek mindegyikében a különböző játékváltozatok struktúrájának megfelelő köveket használnak.

A FEHÉR KÍGYÓ TÖRTÉNETE

《中国传统文化》：中国非物质文化遗产大观：：《白蛇传》

传说

故事起源于中国京都沿海的江省、江苏省一带的《白蛇传》传说在中国家喻户晓，是中国四大民间传说之一。其所塑造的白娘子（白素贞）、許仙、法海和小青等人物形象，表达了中国古代广大人民对人性解放的渴望，是中华民族宝贵的精神文化遗产。传说中所保留的大量古代传统习俗，使《白蛇传》成为中国民俗文化信息最为丰富的口头遗产之一。

A Fehér kígyó története című mese a kelet-kínai tengerparti Zhejiang és Jiangsu tartományokban született, de már régen közismertté vált az egész országban. Kína négy leghíresebb népmeséjének egyike. Ennek a mítosznak négy főalakja van: Bainiangzi (Bai Suzhen) kígyódémon, Xu Xian írástudó, Fa Hai szerzetes és Xiao Qing kék kígyódémon. A szereplőkön keresztül fejeződik ki a nép vágya az emberi természet felszabadítására. Ez a mítosz a kínai nemzet értékes szellemi kulturális öröksége. *A Fehér kígyó története* című népmesében nagy számban megőrződtek az ősi népszokások, és igen gazdag folklórértékekben. *A Fehér kígyó története* 2006-ban felkerült az első ízben állami szinten megállapított szellemi kulturális örökségek jegyzékébe.

A Fehér kígyó története a több mint ezer évvel ezelőtti Északi Song-dinasztia korából eredt. A mitikus történet eleinte Zhejiang tartomány fővárosában, Hangzhouban és Jiangsu tartomány Zhenjiang városában volt ismert. A monda története röviden a következő: Bainiangzi kígyódémon, elmélkedése már ezer éve tartott. Xiao Qing, azaz a kék kígyódémon Bainiangzi társa volt. Bainiangzi hálából férjhez ment Xu Xian írástudóhoz, mivel az megmentette a kígyódémon életét. A Jinshan-templom szerzetese, Fa Hai felismerte Bainiangziban a fehér kígyódémont. Ezt el is mondta Xu Xian írástudónak, aki eleinte kételkedett a szerzetes szavaiban. Később Bainiangzi egyszer eredeti formájában, azaz fehér kígyóként jelent meg Xu Xian előtt, amivel halálra rémítette férjét.

Bainiangzi az égi palotából lopott szent varázsgombát, amellyel életre keltette halott férjét. A rosszindulatú Fa Hai szerzetes a Jinshan-templomba csalta, és őrizetbe vette Bainiangzit, aki Xia Qing társával együtt mitikus erejével harcolt Fa Hai szerzetes ellen, és hatalmas árvízzel árasztotta el a Jianshan-templomot. Ezzel azonban megsértette az égi rendelkezéseket. Miután Bainiangzi világra hozta gyermekét, Fa Hai szerzetes az anyát a Leifeng-pagoda alapzata alatti pincébe zárta be. Később Bainiangzi fia felnőtt, és az állami hivatalnoki vizsgán a legjobb lett. Egyszer a Leifeng-pagoda előtt emlékezett meg édesanyjáról, akit ezután sikerült kiszabadítania a pincéből. Ezzel a családjuk ismét teljes lett.

*A Fehér kígyó története*ből készült már ballada, animációs film, dal, tánc, regény és sok más adaptáció is.

A Fehér kígyó története igen gazdag néprajzi értékekben, ezért tudományos forrásként szolgál a dél-kínai néprajzi kutatásokhoz. Hangzhou város a népmese egyik legfontosabb szülőhelye. Bainiangzi és Xu Xian írástudó szerelme a város melletti Nyugati-tavon kikötött csónakon kezdődött. A velük történtek szorosan kapcsolódnak a város közelében fekvő Duan-hídhoz, a Leifeng-pagodához, a Nyugati-tóhoz és más természeti tájakhoz, továbbá kulturális örökségekhez, ami növeli Hangzhou város és a Nyugati-tó kulturális értékét.

Zhenjiang város a mítosz egy másik fontos forrása. *A Fehér kígyó története* egyik része arról szól, hogy ebben a városban a sárkánycsónak ünnep alkalmából arzénszulfidot tartalmazó bort ivott Bainiangzi, és ezért eredeti formájában, fehér kígyóként jelent meg, amivel halálra rémítette férjét. Ezt követte a szent gomba ellopása, a Jinshan-templomot elárasztó árvíz és a többi izgalmas jelenet. Ez előmozdította a népmese cselekményének továbbfejlődését. Ma is szokás arzénszulfidot tartalmazó bort inni a sárkánycsónak ünnep alkalmából.

A népmese nemcsak Kínában közismert, hanem több külföldi országban is. Már több száz évvel ezelőtt átkerült Japánba. 1958-ban ez a népmese szolgált alapanyagul Japán első animációs filmsorozatának elkészítéséhez.

Ám az 1990-es években a modern kultúra és média hatására a mítosz balladaszerű változata visszaszorult. Ma nagyon kevesen tudják szóban előadni ezt a népmesét. *A Fehér kígyó története*vel kapcsolatos népszokások is egyre jobban elfelejtődnek a fiatalok körében. Ezért sürgős feladat a népmese megőrzése és továbbhagyományozása.

Kína a világban, a világ Kínában
PANORÁMA
http://hungarian.cri.cn